

Естествено, можем да продължим с прилагането на примери за битуването на *Монастиря* в преданията, но и посочените са достатъчно, за да илюстрират динамиката на това битуване.

Необходимо е да се подчертае, че според съхраненото знание в преданията всички манастири са разрушени от турците.

И тук се стига до другата семантика, чрез която битува топосът *Монастиря* – хайдутите и хайдушката фолклорна история. Тя се проявява най-силно в повсеместно разпространеното предание за разсипването на манастирите, защото са подслонявали хайдутите (Демирев 2004: 385).

Същата съотносимост, но в друг ред е налице в предание за *Хайдут Върбан*. Местност с такова наименование има край Котел, където е имало голям манастир и където са се съхранявали много ценни книги. Преди да го разсипят турците, игуменът на манастира скрива богатството му в пещера, а той става хайдутин и водач на хайдушка дружина (Демирев 2003: 62).

Манастирското съкровище е следващата съставка от семантичния ред, утвърждаваща сакралната жизненост на топоса *Монастиря*. За почти всички изчезнали манастири съществува знание за скритото им съкровище заради опасност от разсипването им (Демирев 2006: 25–34). То се състои от книги, църковна утвар, икони и камбана (специфичен тип ценности). Скрива го игуменът (монахът, попът), запечатано е в купела за кръщаване или в камбаната, в повечето случаи в пещера, зазидана впоследствие, под прага на портата на манастира, в дълбок кладенец. Такова е съкровището на *Клепалото*, на манастира *Хайдут Върбан*, на манастира край с. Козарево и на много други (Демирев 2006: 122–127). Много важен момент в преданията за манастирско съкровище, обезпечаващ жизнеността на топоса *Монастиря*, е съпътстващото това съкровище послание: “Който го намери, да възстанови манастира в троен размер” или “да направи манастир в троен размер.” (Демирев 2006: 122–127). В същия контекст е и задължителното опазване на чудотворната икона на манастира (Демирев 2006: 27).

Явно във фолклорното знание, в преданията, манастирът, манастирското съкровище са съотносими с утвърждаване на етническа идентичност. Знанието за манастирското съкровище е носител на комплексна информация за манастира като духовно средище с динамична функция в процеса на възпроизводство на етническо самосъзнание. Топосът *Монастиря* е центроорганизиращ маркер в пространството. Манастирското съкровище е със сакрален характер, обезпечаващ високия статус на манастира, осмислян във фолклорната история като етническо съкровище (Демирев 2006: 31–32).

Все в този ред е и другата семантика, чрез която битува *Монастиря* във фолклорната история – *царство* с категоричен акцент върху *българското царство*.

Припомням преданието за манастира край с. Тича, който цар Борис I избрал за своето отшелничество. Много показателно е преданието, разказващо за скрито царско съкровище в манастир в м. Еленица край Котел (Демирев 2006: 128). В тези предания има наслагване на смисли с много широк периметър, ориентиран